UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianae, 1661

XIII. De sententia Excommunicationis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62953

Visual Library

Qui ſibi mortem inferunt, habentur ſimiles illis qui impœnitentes moriuntur. h.d.

NOviſſimè ſciendum eſt pro his, qui quocunque prætextu voluntariè ferro, vel veneno, vel ſuſpendio, vel quolibet modo ſibi mortem inferunt, nullam in oblatione faciendam eſſe commemorationem, & Eccleſiaſtica eos debere carere ſepultura, non aliter atque illos, qui pro ſuis ſceleribus impœnitentes moriuntur.

DE INIVRIIS, ET DAMNO DATO.

TITVLVS XI.

Inferens injuriam & damnum, debet damnum paſſo ſatisfacere, nec illum excuſat ignorantia. h.d.

MItiùs a cum his agitur, qui in pugna vel rixa aliquem lapide, vel pugno percuſſerint. Si enim ille mortuus non fuerit, ſed in lecto jacuerit, vel operas exercere fuerit impeditus, qui percuſſerit, & opera ejus, & impenſas b immodicas reſtituet. Et generaliter, ſi culpa c tua datum eſt damnum, vel injuria irrogata, vel aliis irrogantibus opem tuliſti, aut hæc imperitia tua, ſive negligentia evenerunt, jure te ſuper his ſatisfacere oportebit: nec te excuſabit ignorantia, ſi ſcire debuiſti ex facto tuo injuriam veriſimiliter poſſe contingere, vel jacturam.

Si tuum animal damnum dabit, potes liberari illud dedendo, niſi ſit ferum animal & nocere ſolitum, & non fuerit adhibita debita diligentia. h.d.

QVòd d ſi animalia tua nocuiſſe proponantur, nihilominùs ad ſatisfactionem teneberis, niſi ea pro noxa dando damnum paſſis, teipſum velis liberari: quod tamen ad liberationem non ſufficit, ſi fera fuiſſent animalia, & quæ nocere conſueverant, & quam debueras, diligentiam non adhibuiſti. Diverſum ſtatuitur in eo, qui ut damnum non contingeret, nihil omiſit.

Injuriæ inferuntur re, verbis, literis: & pœna eſt arbitraria. h. d.

INferuntur e autem injuriæ tribus modis: Re, Verbis, & Literis. Re, ut cùm manus inferuntur. Verbis, ut cùm convicium dicitur. Literis, ut cùm in alterius vituperationem carmen, aut famoſus libellus conſcribitur: quibus omnibus caſibus pro qualitatibus admiſſi & atrocitate, prudens judex pœnas irrogabit.

Conficiens famoſum libellum, & manifeſtans, pari pœna puniuntur. h.d.

EO amplius ſi quis famoſum libellum invenerit, & non ſtatim corruperit, vel combuſſerit, ſed ejus tenorem doloſè manifeſtaverit, quaſi author, plectendus erit.

DE ECCLESIASTICIS CENSVRIS.

TITVLVS XII.

Ponit continuationem præcedentium & ſequentium. h.d.

POſtquam tam primo lib. perſonarum, quàm ſecundo rerum Eccleſiaſticarum tractatum cum his, quæ annexa ſunt, ſummatim complexi fuimus, ſubinde ad reliquos venientes, judiciorum tam Civilium, quàm Criminalium materiam & ſeriem explanavimus, delictorum & naturam & pœnas breviter perſtringentes: cum tam ratione contumaciæ, quàm etiam aliorum exceſſuum Eccleſiaſticis cenſuris interdum aliquos innodari variis locis admonuerimus, ſupereſt nunc ut operi finem imponentes, de ipſis cenſuris fuſiùs & diſtinctiùs diſſeramus.

Quid veniat appellatione cenſuræ Eccleſiaſticæ, quid ſit excommunicatio, quid interdictum, quid ſuſpenſio. h.d.

ECcleſiaſticæ cenſuræ nuncupatio tria regulariter complectitur: ſcilicet, Excommunicationis, Interdicti, & Suſpenſionis ſententiam. Excommunicatio, eſt a communione excluſio. Interdictum Eccleſiaſticum, eſt à certis ſacramentis, & omnibus divinis officiis & ſepultura Eccleſiaſtica facta prohibitio. Suſpenſio, eſt inhibitio quædam ordinum, vel officiorum executionem impediens. Sed ne de omnibus ſimul tractantes, legentibus difficultatem ingeramus, diſtinctè de ſingulis diſſeramus, ac primùm de Excommunicatione.

DE SENTENTIA EXCOMMVNICATIONIS.

TITVLVS XIII.

Minor excommunicatio à perceptione ſacramentorum, major etiam à fidelium communione ſeparat. h.d.

EXcommunicationum duæ ſunt ſpecies, minor ſcilicet, & major. Minor eſt, per quam quis à ſacramentorum participatione conſcientia, vel ſententia arcetur. Major eſt, per quam quis non ſolùm ſacramentorum excluditur perceptione, verùm etiam à communione fidelium, quæ ab omni actu legitimo ſeparat, ac dividit: & hæc alio nomine. a *Anathema* appellatur.

Excommunicationum aliæ ſunt latæ ſententiæ, aliæ ferendæ. Et latæ ſententiæ eſt, cùm quis ſine facto judicis à jure excommunicatur. h. d.

RVrſus excommunicationum alia Canonis, alia judicis. Canonis eſt, qua quis ab ipſo ſolùm Canone abſque judicis miniſterio innodatur, quæ etiam alio vocabulo *latæ ſententiæ excommunicatio* nuncupatur. Sciendum eſt enim complures eſſe caſus, in quibus adeo quis delinquere exiſtimatur, ut nulla expectata judicis pronunciatione ipſo jure excommunicationis vinculo innodetur: quod quidem, quanquam innumerabilibus propè exemplis declarari poſſit, unius tamen tantùm proſecutione contenti erimus.

Qui Deo dicatos homines corporaliter offendunt, incidunt in excommunicationem latæ ſententiæ, à qua non poſſunt abſolvi niſi per Papam. h.d.

SI quis igitur b in clericos, regulares, monachos, profeſſos, vel novitios, vel converſos, violentas & impias manus injecerit, ipſo jure Canonis incurret ſententiam, a qua præter quàm à Romano Pontifice, vel ejus de latere legato c, à quoquam abſolvi non poterit.

Complices inferentium manus violentas clericis, pari pœna cum inferentibus puniuntur. h.d.

SEd & ſi manus quis violentas non injecerit, inferenti tamen vel author, vel fautor, vel adjutor fuerit, aut factum ratum habuerit, pari pœna illum plectendum Catholica ſanxit authoritas, eos etiam delinquentibus ſocians interpretata, qui cùm poſſunt, manifeſto ſceleri deſinunt obviare.

Detinens, vel ducens clericos in vincula, incurrit excommunicationem latæ ſententiæ, niſi faciat de voluntate ſuorum prælatorum. h.d.

INterdum etiamſi nullam corporis læſionem clericis quis intulerit, excommunicationis tamen pœnam non evadet: utputà d, ſi laicus in publico, vel privato cuſtodia illos detinuerit, vel in vincula conjecerit, niſi forte id de mandato faciat prælatorum, quorum illi ſunt juriſdictioni ſubjecti: tunc enim citra excommunicationis metum, & capere clericos, & ad judicium violenter ducere laici poterunt: cùm hoc non ipſi, ſed illi quorum authoritate hoc faciunt, agere videantur, dum tamen non amplius eorum ſe extendat violentia, quàm defenſio clericorum exigit.

a *C. 1. ex eod. ti.* b *In medicos, melius.* c *C. ſi. ext. eod. tit.* d *C. ſi. 5. quod. ext. eo. ti.* e *gl. in ver. injuria. c. ſi. ext. eo.*

a *Can. ſi 3. q. 4.* b *Ca. non dubium. extr. eod.* c *Ca. ad eminentiam. ext. eod.* d *Ca. nuper à nobis. ext. eod. tit.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Si Abbas imperet laico, ut monachum etiam cauſa diſciplinæ verberet, uterq; incidit in excommunicationem: ſecus autem ſi imperet clerico ex cauſa neceſſitatis. h.d.

QVod autem diximus, non facientes, ſed eos quorum fit authoritate, quid facere videri, abſolutè non procedit. Nam *a* ſi laicus, qui in Abbatis ipſius ſervitio commoratur, ejuſdem juſſu in clericum, vel converſum, vel monachum etiam ſubſiſtente cauſa manus injecerit, tam qui tales verberari præcipit, quàm qui mandato verberat alterius, excommunicationis ſententiam non evadent. Nam ſi diſciplinæ regularis gratia id faciendum ſit, vel Abbas id per ſeipſum faciet, vel ſi neceſſitas urgeat, per clericum, vel monachum id fieri jubebit.

Tam percutiens volentem clericum, quàm clericus conſentiens, ſunt excommunicati. h.d.

VOlentem *b* quoque clericum ſi quis percuſſerit, nihilominus excommunicationis cenſuram incurret: ut reſponſum eſt de eo clerico, qui cùm laico injuriam intuliſſet, volens ſecundùm conſuetudinem patriæ pro injuria illata offenſo ſatisfacere, ſponte ſua fuſtium ſe ſubjecit percuſſionibus. Quanquam enim hæc manuum injectio non ſit violenta, tamen injurioſa videtur: & Canon reſpexit non tam favorem clerici ordinati, quàm clericalis ordinis: unde hoc caſu tam percutiens, quàm ſeipſum percuſſionibus ſponte ſubjiciens excommunicationis ſententia innodabitur.

Ponit tres caſus, in quibus percutiens clericos in Canonem latæ ſententiæ non incidit. h.d.

EX contrario accidit interdum, ut etiam pro violenta manuum injectione excommunicationi quis non ſubjiciatur: veluti *c* ſi clericum ſibi manus inferentem ita quis incontinenti vi repellat, ut læſionem inferat: aut in eum, quem cum uxore, matre, ſorore, vel filia turpiter ſe gerentem invenerit, manus violentas injecerit. Idem ſtatuitur, & de eo, qui illum percuſſerit, quem probabiliter ignorabat eſſe clericum.

Interficientes clericos, qui poſthabito habitu committunt enormitates, non ſunt excommunicati. h.d.

QVinimo etſi occiderit quis clericos, vel Presbyteros, qui contempto clericali habitu ſceleribus ſeſe immiſcuerint, in odium clericalis exceſſus Canone latæ ſententiæ minimè coërcebitur: fruſtra enim Eccleſiæ implorat auxilium, qui in Eccleſiam ipſam committit *d.*

Qui ratione officii vel intuitu diſciplinæ clericos percutiunt, non ſunt excommunicati. h.d.

ITem ſi qui ratione *e* officii, quod obtinent in Eccleſia, aut ſi clerici ſeniores, pueros, vel adoleſcentes in minoribus ordinibus conſtitutos divinum turbantes officium, vel etiamſi qui magiſterii, vel prælationis obtentu ſubditos & ſcholares correctionis cauſa percuſſerint, excommunicationis ſententiam non incurrent. Quod & de his intelligendum eſt, qui aliquos de familia ſua, vel propinquos inferiorum graduum ſimili modo, ut ab exceſſibus prohibeantur, & ſcientia bonisque moribus informentur, corrigendos duxerint, & aliis caſibus compluribus.

Ex cauſa poteſt quis abſolvi ab alio, quàm ab Apoſtolico. h. d.

QVod *f* autem ſuprà diximus, ab hac excommunicatione, ab alio quàm ab Apoſtolico, aut ejus legato abſolvi neminem poſſe, non eſt perpetuum. Nam ſi quis excommunicationis latæ ſententiæ vinculis innodatus, in mortis articulo conſtitutus reperiatur, aut capitales habeat inimicitias, aut alias juſtas excuſationes, ita ut ſine periculo Apoſtolico ſe nequeat conſpectui præſentare, licebit diœceſano Epiſcopo juramento ſecundùm morem Eccleſiæ recepto, ſibi abſolutionis gratiam impertiri.

a *C. univerſitatis. ext. eod.* b *C. contingit interdum. ext. eod. tit.* c *C. ſi verò. el. 1. §. ſi verò. ext. eod.* d *C. in audientia. §. ad hæc. ext. eod. tit.* e *C. cùm voluntate. §. ſi. ext. eod.* f *C. quamvis incidant. ext. eod. tit.*

Ceſſante cauſa ceſſat effectus. h. d.

PEriculo *a* tamen & impedimento ceſſantibus, quàm citò commodè poterunt, ad ſedem Apoſtolicam ſe præſentabunt, mandatum illius ſuper negotiis, pro quibus excommunicati fuerant, humiliter recepturi, & prout juſtitia ſuadebit, ſatisfacturi: alioqui ſi id facere contempſerint, ne temerè, & impunè cenſuræ Eccleſiaſticæ illudatur, ipſo jure in eandem ſententiam recident: quod generaliter conſtitutum eſt, quotieſcunque legitima ſubſiſtente cauſa, ab alio quis, quàm ab eo, à quo aliàs de jure abſolvendus fuerat, abſolutionis beneficium conſecutus fuerit: & quibuſdam caſibus ſimilibus.

Si modica ſit illata injuria clerico, vel qui intulit non provectæ ſit ætatis, poteſt Ordinarius abſolvere eum, qui incidit in Canonem latæ ſententiæ. h. d.

ITem *b* ſi non enormis, ſed modica & levis injuria fuerit clericis irrogata, inferens per Epiſcopum abſolvi poterit. Item ætatis intuitu Iuris rigor manſuetudine temperatur. Vnde *c* ſi in pueritia conſtitutus in Canonem inciderit ſententiæ promulgatæ, ſive ante, ſive poſt pubertatem ſeſe abſolvi poſtulet, diœceſanus Epiſcopus abſolutionis beneficium impertiri poterit.

Monachi, vel moniales ſe invicem, vel converſos percutientes, ſunt ab Abbate, vel Epiſcopo abſolvendi. h. d.

MOnachi quoque, & alii Regulares quomodocunque *d* in clauſtro ſeſe invicem percuſſerint, non ad Apoſtolicam ſedem remittendi, ſed ſecundùm providentiam proprii Abbatis coërcendi erunt. quòd ſi Abbas non ſufficit, Epiſcopus adhibendus erit. Simile ſtatuitur de monialibus: nam ſi vel in ſe invicem, vel converſos, aut converſas ſuas, aut etiam clericos violentas manus injecerint, ne contra muliebris ſexus verecundiam, & regularis obſervantiæ decorem peregrinari compellantur, per Epiſcopum, in cujus diœceſi monaſteria fuerint, abſolutionem conſequentur. Sunt & alii caſus, quibus ab alio quis, quàm ab Apoſtolico ab hac excommunicatione abſolvi poterit, ut ex ipſis Decretalium libris facilè apparere poteſt.

Ex cauſa certis caſibus abſolutio poteſt delegari. h. d.

HIs autem *e* quibus id certis caſibus ex officio competit, non ſolùm per ſeipſos abſolvere, verùm etiam aliis, cùm expedire viderint, hujuſmodi abſolutionem committere poterunt.

Excommunicatio judicialis eſt, quam infert judex, & cui cauſa committitur, omnia quæ cauſam contingunt, cenſentur permiſſa. h. d.

IVdicis, ſive Iudicialis excommunicatio eſt, quæ judicis miniſterio infertur. Iudicem autem hoc loco intelligimus, non ſolùm ordinarium, verùm etiam delegatum. Nam ſi cui per Apoſtolicum cauſa etiam ſimpliciter delegetur, nec literæ commiſſionis de excommunicatione quicquam contineant, poterit nihilominus delegatus conceſſæ ſibi authoritatis ratione contumaces, ut ſuprà diximus, Eccleſiaſtica ſeveritate coërcere.

Excommunicationis ſententiam debet præcedere monitio: & debet ferri in ſcriptis, ita ut cauſam contineat. h. d.

QVoties autem cauſa ſuberit, ut judex ſubditum ſuum Eccleſiaſtica diſtrictione coërceat (cùm medicinalis *f*, non lethalis excommunicatio eſſe debeat) non aliter, quàm competentibus præmiſſis monitionibus *g*, ad hujuſmodi ſententiam deſcendet, quam etiam

a *Can. eos qui. eo. ti. in 6.* b *C. pervenit. ext. eo. tit.* c *C. fin. d. ti.* d *C. canon. ext. eod. ti.* e *C. ſi. ext. de off. ord.* f *C. 1. eod. ti. in 6.* g *Can. ſacro approbante. ext. eod. ti.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

de ſcripti recitatione proferet, ita ut cauſam, ob quam profertur, expreſsè contineat, aliaque obſervabit, quæ tam generali, quàm Lugdunenſi concilio editis conſtitutionibus ſunt comprehenſa, earundem pœnis, ſi contrà fecerit, ſubjiciendus.

Iudex aliquem excommunicans, in dubio cenſetur inferre majorem excommunicationem. h.d.

SEd quæri poterit *a*, ſi judex illa verborum formula uſus fuerit, *Illum excommunico*, vel ſimili, qua de majori, vel minori excommunicatione quicquam non expreſſerit, utra magis, quis excommunicatus cenſeatur? Et reſponſum eſt, non tantùm minorem, ſed etiam majorem cenſeri per judicem illatam: quam non modò à ſacramentis, & fidelium participatione excluſio, ſed alii præterea multi conſequuntur effectus.

Communicans excommunicatis incidet in excommunicationem: & judices jurare debent, quòd excommunicati ab actis legitimis, & commercio aliorum abſtineant. h.d.

QVorum ille prætereundus non eſt, quòd quamdiu de excommunicatorum abſolutione legitimè non conſtat, qui cum ipſis excommunicaverint, ipſi quoque nullo obſtante privilegio, ipſo jure excommunicationem incurrunt, decretumque eſt *b* propterea, ut ab Eccleſiaſticis judicibus ſeculares judices Canonica præmiſſa monitione, Eccleſiaſtica cenſura compellantur, ut excommunicatos ab agendo, patrocinando, & teſtificando in ſuis curiis & judiciis repellant.

Defectu, qui obvenit mihi ex te, non potes uti contra me ad tuum commodum. h.d.

DVbitatum *c* tamen fuit, num is, qui excommunicato in locutione, vel oratione ſcienter communicat, excommunicatum ipſum à judicio contra ſe inſtituendo ſummovere poſſit: cùm ille communionem hujuſmodi contra eum replicet: & cùm is, qui impetitur, à ſacramentorum perceptione ſit remotus, alius verò etiam à fidelium communione, replicatione minimè ſuffragante judicium procedere non poterit.

Excommunicato communicari non poteſt ante abſolutionem, etiamſi dederit cautionem juratoriam de parendo mandatis Eccleſia, & Epiſcopus ei communionem reddiderit, etiamſi morte præventus non potuerit abſolvi. h.d.

NEc *d* ideò magis agere volenti communicari poterit, quòd ipſe ex conſuetudine de parendo mandatis Eccleſiæ juratoriam dederit cautionem, eique communionem Epiſcopus reddiderit, aut quòd eos, cum quibus participavit, poſtmodum impugnavit: nam niſi poſt juramentum præſtitum ſecundùm formam Eccleſiæ abſolutus fuerit, nec cautio, nec perperam reſtituta communio quicquam proderit. Quod ipſum obtinet *e* etiam, ſi poſt prædicta, morte quis præventus, abſolutionis beneficium obtinere non potuerit: nec enim is, cui vivo non communicamus, defuncto communicabimus.

Excommunicatus ſi ante mortem oſtenderit ſigna pœnitentiæ, etiam mortuus poteſt abſolvi. h.d.

PLanè *f* ſi de mortui pœnitentia per evidentia ſigna, dum viveret, conſtiterit, defuncto quoque abſolutionis beneficium à proprio judice impendendum erit, hæredeſque ejus, ut pro ipſo ſatisfaciant, ſi ſponte nolint, Eccleſiaſtica cenſura compelli poterunt.

Diffamato de excommunicatione non poſſumus communicare, niſi ſe purget vel ad cautelam ſe faciat abſolvi: & toleratus ab Eccleſia non debet vitari, niſi in occulto. h.d.

SEd *g* etſi qui ſacrilega manuum injectione in edictum excommunicationis incidit, denunciatus quidem non ſit, ſed de patrato ſcelere publica laboret infamia, nemo ſibi pari ratione communicare debet, niſi vel ad arbitrium Epiſcopi de hoc ſe purgaverit, vel ad cautelam abſolutionis beneficium conſequatur: niſi fortè à ſoli tibi de facinore conſtet: hoc enim caſu, quando toleratur ab Eccleſia, privatim tantummodo à te vitandus erit, ut ſaltem verecundiæ robore ſuffuſus, pro latenti exceſſu ſatisfacere compellatur.

Participatio criminoſa cum excommunicatis implicat participantem eadem excommunicatione. h.d.

SEd multùm intereſt, qualiter excommunicato communicatur: nam ſi quidem crimini & criminoſo communicavit quis conſilium, putà auxilium, vel favorem impendendo, vel fortè cum clericis ab Apoſtolico excommunicatis ſcienter *b* & ſpontè participaverit, & ipſos in officiis receperit, eadem excommunicationis ſententia involvetur, qua illi ipſi ſunt obſtricti: quibus cùm in eo communicatum fuit, cumque ratione damnati criminis *c* in eum, qui damnavit, delinquere videatur, meritò ab eo, vel ſi videtur, ejus ſuperiore juramento præſtito, delicti tunc erit abſolutio requirenda. Et idem ſtatuetur, ſi qui cum participibus ſuis excommunicati fuerint.

Participatio cum excommunicato non criminoſa, ligat participantem minori excommunicatione, à qua per ordinarium abſolvi poterit. h.d.

QVòd ſi aliter, putà *d* in choro, in menſa, in oſculo, aut ſermone excommunicato communicatum fuerit, tunc minor tantùm incurritur, & nulla interveniente juratoria cautione à proprio ſacerdote, vel Epiſcopo abſolutionis beneficium obtineri poterit: quamvis enim & tunc non judicis, ſed juris ſententia excommunicato communicans ſit illigatus, quia tamen conditor Canonis ejus abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, eo ipſo relaxandi facultatem aliis conceſſiſſe videtur.

Communicans excommunicato in contemptum, incidit in majorem excommunicationem. h.d.

HOc *e* tamen tunc obtinet, cùm non in contemptum Eccleſiaſticæ diſciplinæ cum excommunicatis quis commercium habuerit, nam qui contra prohibitionem ſui præſulis excommunicatorum communioni ſeſe ingeſſerit, anathemate feriendus erit.

Si excommunicatus minori indureſcat, ei poteſt communicari majori. h.d.

QVòd ſi ex locutione & aliis ſimilibus minori excommunicatione irretitus fortius indureſcat, poterit judex poſt Canonicam monitionem *f* etiam majori excommunicatione, & conſimili participantem ligare. Quod & in ſuſpenſionis, & interdicti ſententiis obſervandum erit.

Quæ ſit monitio Canonica. h.d.

TVnc *g* autem Canonica cenſebitur eſſe monitio, ſi competentibus intervallis, atque aliis ritè obſervatis, eos, qui moventur, exprimat nominatim.

Ignorantia excuſat participantem cum excommunicato. h.d.

INterdum tamen excommunicato communicans neutrius excommunicationis vinculo obſtringitur, ut accidit in eo, qui cum illo converſatus fuerit, quem excommunicatum probabiliter ignorabat.

Epiſcopi debent propalare nomina excommunicatorum. h.d.

VNde ut excuſationis cauſa omnibus auferatur, providere debent Epiſcopi *h*, ut excommunicatorum omnium nomina tam ſuis parochianis, quàm vicinis Epiſcopis pariter indicent, eaque in celebri loco poſita pro foribus Eccleſiæ cunctis convenientibus inſinuent.

---

a C.pen.ext.eod. b C.decernimus.eod.tit.in 6. c C.2.ext.de except. d C.cùm deſideras. & c.à nobis.el.ſecundo.ext.eod.ti. & d.c.à nobis. f C.à nobis.el.ſecundo.ver.poteſt.ext.eo.ti. & in fi. g C.cùm deſideras.§.ſecundum.ext.eod.tit.

a C.cùm non ab homine.ext.eod.tit. b C.ſignificavit [illegible] ext.eod.tit. c C.nuper à nobis.§.in primo ext.eod. d C.à nobis.§.in ſecundo.ext.eo.ti. e C.ſi.ext.de cler.excom. f C.conſtitutionem.eod.tit.in 6. g d.c.conſtitutionem [illegible] h Can.cura ſit.11.q.1.

ut hujuſmodi adhibita diligentia excommunicatis Eccleſiaſticus aditus adimatur.

Omnes qui ante prolationem ſententiæ tenebantur excommunicato communicare, tenetur etiam poſt. h. d.

VXores quoque excommunicatorum, filii, ſervi, ancillæ, ruſtici, ſervientes, & omnes qui ante ſententiæ prolationem excommunicati obſequio tenebantur familiariter adhærere, non ſolùm à communione excuſantur: verùm etiam (præterquàm *a* in criminibus) communicare tenentur, cùm ſine illa debita præſtare nequeant obſequia.

Neceſſitas, vel ſimplicitas excuſat à communione cum hæreticis. h. d.

MErcatores autem, & viatores, niſi aut creditores ſint excommunicatorum, aut neceſſitatis immineat articulus, abſtinere debent: ſed ſi in terram excommunicatorum devenerint, ubi vel non poſſint ab aliis emere, vel unde emant, non habeant, ab eiſdem accipere poterunt: nec illos excommunicationis metus impediet. Prædicatores quoque, præſertim qui aliàs ſubſtentari non poſſunt, ab excommunicatis, & alienorum bonorum detentoribus eleemoſynam licitè recipere poſſunt. Idem juris eſt de iis, qui adeò ſunt rudes, ut eorum conſilio veriſimiliter ſcelera perpetrari non poſſint: aut qui cum iis communicant, qui communicant excommunicatis.

Omninò coactus excommunicatis communicans non cadit in excommunicationem ſecùs, ſi quis ſolùm metu communicet. h. d.

SEd an invitus *b* excommunicatis communicans excommunicationis labe inquinetur, videamus: & ſiquidem ſit per coactionem aſtrictus, cùm magis hoc caſu pati, quàm agere videatur, excommunicatione non tenebitur. Aliud ſtatuendum erit, ſi quis per metum ſit inductus: licet enim metus culpam minuat, quia tamen eam non prorſus excludit, cùm nullius metus obtentu mortale peccatum quis incurrere debeat, excommunicationis pœnam non evadet.

Communicatus excommunicato in convertendo, non eſt excommunicatus. h. d.

ITem cùm voluntate *c* & propoſito maleficia diſtinguantur, excommunicationis ſententiam non incurrit is, qui excommunicato in his, quæ ad abſolutionem, vel aliàs ad ſalutem ejus pertinent, in locutione participat, licet & alia verba incidenter, ut apud eum magis proficiat, interponat.

Abſolutio ab excommunicatione ad cautelam peti poteſt. h. d.

SI quis tamen *d* ex his dubitet, vel ex aliis, ne non judicis, vel canonis ſententia ſit innodatus, ſeſe per competentem judicem, juxta Innocentianarum conſtitutionum tenorem ad cautelam abſolvi poſtulare poterit: quòd & is qui minori innodatus eſt excommunicatione, exequi poterit.

Excommunicationis abſolutio non debet peti omiſſo medio, niſi in contrarium ſit conſuetudo. h. d.

SEd hoc caſu advertendum erit, ne omiſſo medio ab eo, qui tuus judex non ſit, abſolutionis beneficium poſtules. Pone enim quòd ſuffraganei cujuſdam ſubditus, puta, Archidiaconus, excommunicationis in te tulit ſententiam, non jam à Metropolitano, cùm nec excommunicantis judex ſit, nec excommunicati, ſed ab ipſo ſuffraganeo abſolutio petenda erit, niſi conſuetudo *e* contrarium induxerit.

Sede vacante abſolvit, qui habet Epiſcopalem juriſdictionem. h. d.

EPiſcopali verò ſede vacante *f*, capitulum, ſeu is, ad quem Epiſcopalis juriſdictio tunc temporis pertinere noſcitur, his, quibus poſſet Epiſcopus, ſi viveret ab excommunicationis ſententia, ſive juris, ſive hominis fuerit, abſolutionis beneficium impertiri poterit: niſi ei fuerit ab Apoſtolica ſede ſpecialiter interdicta poteſtas.

Superior de excommunicatione cognoſcens, videns illam juſtam, debet excommunicatum ad inferiorem remittere, niſi is malitioſè differat abſolvere: ſecus autem, ſi comperiat illam injuſtam: ſed ſi dubitetur, honeſtè faciet, ſi remittet. h. d.

VBi verò ſuperiori competit de excommunicatione cognoſcere, ſi eam juſtam eſſe conſtiterit, veluti *a* cùm propter manifeſtum exceſſum eſt in aliquem promulgata, ſuperior judex, niſi ſit in mora periculum, excommunicatum ad excommunicatorem prorſus remittere debet: nec eum abſolvet, niſi excommunicator requiſitus dolo illi abſolutionis beneficium exhibere deneget. Si verò hujuſmodi ſententiam injuſtam eſſe conſtet, excommunicatus ad ſuum excommunicatorem nequaquam remittendus erit, ſed ſine difficultate debet abſolvi. Quòd ſi dubitetur, utrùm juſta ſit vel injuſta, ſuperior illam tollere poterit: quanquam hoc caſu honeſtiùs & convenientiùs egerit, ſi excommunicatori deferat.

Ubi manifeſtum eſt delictum, non conceditur abſolutio, niſi prævia cautione aliàs ſecùs. h. d.

MAnifeſtum *b* autem exceſſum illum eſſe intelligemus, qui vel per confeſſionem, vel probationem juridicè notus fuerit, vel ſit adeò res evidens, ut nulla poſſit tergiverſatione celari. Quo caſu *c* non antè concedenda erit abſolutio, quàm idonea pro delicto præſtetur ſatisfactio: cæterùm ſi de admiſſo dubitetur, ut ſententia relaxetur, ſufficiet, ſi de parendo mandatis Eccleſiæ legitimè cautum fuerit: quanquam ſi pro ſimplici contumacia excommunicatus, ſolam de ſtando juri cautionem exhibuerit, abſolvendus erit.

Si pars ſe dicat poſt appellationem, vel aliàs nulliter fuiſſe excommunicatam, ſunt ſuper hoc partium admittendæ probationes, ut appareat, an quis indigeat abſolutione. h. d.

MUltum etiam intererit, utrùm abſolutionis beneficium poſtulans, ſe poſt appellationem ad Rom. Pontificem legitimè interpoſitam, vel aliàs nulliter excommunicatione innodatum conqueratur: an verò ſimpliciter injuſtè ſe proponat excommunicatum. In prima enim ſpecie, ſi Epiſcopus ſit probare paratus, ſe in illum, antequam vocem appellationis emitteret, ſententiam protuliſſe, antequàm decernatur aliquid, utriuſque partis ſuper hoc probationes ſunt admittendæ: per quas denique apparebit, an abſolutione indigeat conquerens, vel potiùs non ligatus ſit denunciandus.

Si quis dicat ſe injuſtè excommunicatum, priùs eſt abſolvendus, antequàm ſint admittendæ probationes ſuper juſtitia excommunicationis. h. d.

ALiud juris erit, cùm injuſtè ſe quis excommunicatum aſſerit: tunc enim ſi Epiſcopus, ut oſtendat quòd juſtè excommunicaverit, probationes ſuas admitti poſtulet, audiendus non erit: nam etſi conſtaret excommunicationis ſententiam juſtè promulgatam, nihilominùs humiliter poſtulanti eſſet abſolutio impendenda: ideoque hoc caſu protinus juxta formam Eccleſiæ congruentem abſolvendus erit, ut demum probationibus utriuſque partis admiſſis, utrùm juſtè, vel injuſtè quis ligatus fuerit decernatur.

Innodatus pluribus non poteſt ab una tantùm excommunicatione abſolvi. Et abſolutio ſubreptitia non tenet. h. d.

QUòd ſi quis pluribus innodatus *d* excommunicationibus, etiam ex eodem facto deſcendentibus, de una tantùm cauſa velit ſatisfacere, communioni ob id reſtituendus non erit, nec per veritatis ſuppreſſionem extorta abſolutio ſibi quicquam proderit. *e*

a *C. ſi concubinæ. ext. eo. tit.* b *C. ſacris eſt can. ext. de iis quæ fiunt vi, metuſvé cauſ.* c *C. cum voluntate. ext. eo. ti.* d *C. 2. eod. tit. in 6.* e *gl. 2. c. referente. ext. de præb.* f *C. uni. de major. & obed. in 6.*

a *C. venerabilibus. §. ſanè. eod. tit. in 6.* b *C. cùm olim. extra. de verb. ſign.* c *C. ex parte. in fi. de verb. ſign. extra.* d *C. cùm pro cauſa. ext. eod. ti.* e *C. officii. in fi. ext. d. tit.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Si ordinarius ſciat per ſurreptionem impetratam ab Apoſtolica ſede abſolutionem, debet remittere perperam abſolutum ad ſedem Apoſtolicam: ſi verò hoc ſibi non conſtet, ſed ſuſpicetur, debet abſolutum cogere ad purgationem. h. d.

QVinimò ſi conſtiterit *a* excommunicatum occultatis exceſſibus, pro quibus in eum ſententia lata fuerit, excommunicationis ſuæ cauſam aliam prætendentem, ab Apoſtolica ſede abſolutionis beneficium impetraſſe, eundem debet ordinarius Eccleſiaſtica cenſura compellere, ut cum literis ſuis rei veritatem continentibus ad ſedem Apoſtolicam redeat: ſi verò illud liquidò non conſtiterit, eum tamen ordinarius, quòd veritatem confeſſus non fuerit, ſuſpectum habeat, ad purgationem præſtandam, quod verum faſſus fuerit, compellet.

Abſolutus vi, vel metu, duplici excommunicatione innodatur. h. d.

ILlud etiam admonendi ſumus, quòd licet vi, vel metu facta regulariter mero jure teneant: ſi quis tamen ab excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti ſententia, abſolutionis aut revocationis cujuſcunque beneficium per vim vel metum extorſerit, viribus omninò cariturum: quin potiùs ne ſine vindicta violentiæ creſcat audacia, qui abſolutionem, vel revocationem vi vel metu extorſerit, quaſi propria confoſſus ſagitta, iteratè excommunicationis ſententiæ ſubjacebit.

Excommunicatus, cui Papa communicat, non propterea cenſetur abſolutus, niſi Papa id exprimat. h.d.

NOviſſimè *b* ſciendum eſt, quòd ſi Apoſtolicus etiam ſcienter excommunicato participet literis, fortè cum ſalutationis alloquio deſtinatis verbis *c*, oſculo, ſeu alio quovis modo, ipſum per hoc abſolvere nulla ratione cenſetur, niſi forſitan exprimat, velle illum ex hoc pro abſoluto haberi. HÆC de excommunicationis ſententia delibaſſe ſufficiant: nunc de interdicto Eccleſiaſtico & ſuſpenſione paucis diſpiciamus.

DE ECCLESIASTICO INTERDICTO.

TITVLVS XIV.

Interdictum aliud juris, aliud judicis: quæ diſtinctio exemplis declaratur. h.d.

HAbent Eccleſiaſtica interdicta cum excommunicatione multa communia: nam & illorum alia ipſo jure inducuntur, alia Iudicis ſententia. Iuris ipſius diſpoſitione interdictum inducitur, veluti cùm civitas, vel univerſitas in electione Romani Pontificis ſervanda non ſervaverit, aut in necem Cardinalis aliquid machinata fuerit, ſive ab Eccleſiis, vel perſonis Eccleſiaſticis aliquid extorſerit, aut uſurariis domos commodaverit. Item cùm in Eccleſia *d* ſanguinis vel humani ſeminis effuſione polluta, aut ſimoniacè conſecrata, celebrari jure vetatur.

Celebrans in Eccleſia polluta, vel ſimoniacè conſecrata, non incurrit irregularitatem: ſecus, ſi alia ratione violat interdictum. h.d.

ESt *e* autem inter hæc differentia non modica: nam ſi quis in ea Eccleſia celebret, quæ vel polluta ſit, vel ſimoniacè conſecrata, licet hoc temerariè faciat, nullum tamen ob id irregularitatis laqueum incurrit: is verò *f*, qui ſcienter celebrat in locis alia ratione interdicto ſuppoſitis, irregularitatem incurrit, à qua per alium, quàm per Romanum Pontificem, liberari non poterit, niſi aliqui ſuper hoc privilegio, vel jure muniti fuerint.

Quid ſit judiciale interdictum. h.d.

IVdicis ſententia tunc inducitur interdictum, cùm competens judex ex aliqua cauſa terram, vel homines à divinis arcendos pronunciat ac præcipit.

Interdictorum quædam generalia, quædam ſpecialia. h.d.

RVrſus interdictum, quod prolatione judicis inducitur, aliud eſt generale, aliud ſpeciale. Generale interdictum eſt, non ſolùm cùm regno & Provinciæ, ſed etiam cùm caſtro & villæ divinis interdicitur. Speciale eſt, cùm inter plures Eccleſias paucæ, vel una interdicitur.

Interdicto loco principali cenſetur interdictus acceſſorius vicinus & contiguus: & diſpoſitio judicis non debet poſſe reddi eluſoria. h.d.

ET ſi quidem civitas, caſtrum, aut villa *a* generali ſubjiciatur interdicto, non ſolùm quæ murorum continentur ambitu, cenſentur interdicto ſuppoſita, ſed etiam illorum ſuburbia & ædificia *b* continentia: alioquin ſi in illis locis poſſet licitè celebrari, Eccleſiaſtica cenſura facilè contemni poſſet. Eadem quoque ratione ſi ſpecialiter Eccleſia ſit interdicto ſuppoſita, nec in capella ejus celebrari, nec in cœmeterio eidem Eccleſiæ contiguo ſepeliri poterit.

Reſpectu perſonarum interdictum Eccleſiaſticum eſt ſtrictè interpretandum; & unus non poteſt pro delicto alterius excommunicari. h.d.

AT non, ſicuti in locis, ita & in perſonis lata fit interpretatio: ideoque *c*, ſi ſententia interdicti proferatur in populum, clerus interdictus non intelligitur, nec econverſò: unde interdicto alterutro ad divina licitè alter admittitur. Sed & ſi propter delictum domini ſui (quod pro pecuniaria cauſa ſine ſpeciali ſedis Apoſtolicæ ſuper patentes literas expreſſa licentia, interdicti ſententia ferri non poterit) vel rectoris civitas ſit interdicta, cives, qui culpabiles non exiſtunt, alibi divinis licitè intereſſe poterunt, niſi cives quoque propter dominum, vel rectorem puniendum interdicti fuerint. Quod quidem in excommunicationis ſententia contingere non poteſt: neque enim pro peccato unius alius, putà ipſius familia, excommunicari poterit.

Interdicta univerſitate, & ſinguli de univerſitate cenſentur interdicti, ne interdictum reddatur eluſorium. h.d.

ITem *d* cùm loci alicujus populus Eccleſiaſtico ſupponitur interdicto, ſingulares ex eo perſonæ, quas interdictas eſſe conſtat, ne ſententia effectu careat, non debent alicubi, caſibus expreſſis à jure duntaxat exceptis, audire divina, vel Eccleſiaſtica recipere ſacramenta: cùm divinorum auditio, & ſacramentorum perceptio populo, ut univerſis, non competat.

Regulariter tempore interdicti poteſt quis baptizari, confirmari, & verbum divinum audire. h.d.

EXcepti *e* verò caſus ſunt: ſi qui ad baptiſmi, chriſmatis, & pœnitentiæ ſacramentum, vel ad verbum divinum audiendum admitti velint, tam ſi infirmi ſint, quàm ſi ſint in bona valetudine conſtituti. Quod tamen in his, qui interdicto cauſam dederunt, non obtinet indiſtinctè, ſed in eis Bonifacianæ *f* conſtitutionis forma obſervanda erit. Quæ & alia quædam interdicti tempore [illegible] benignè indulget, ut ex ipſius conſtitutionis perpenſo tenore facilè apparere poterit.

Tempore interdicti poteſt confici ſacrum Chriſma: ſed Unctio extrema, Eccleſiaſtica ſepultura, & divinorum celebratio ſunt prohibita, niſi conceſſa quibuſdam ſint ex privilegio: & violantes interdictum incurrunt excommunicationem, non obſtantibus privilegiis. h.d.

VElut *g* igitur interdicti tempore jure Chriſmate utimur unctione, ſic licet regio ſit interdicto ſup-

a *C. ex part. tua. ext. de off. ord.* b *Clem. fin. eo. ti.* c *Can. ſi aliquando. ext. eo. ti.* d *C. ii qui. de ſent. excom. in 6.* e *dict. cap. ii qui. §. fin.* f *dict. can. ii qui. §. fin.*

a *C. ſi civitas. de ſent. excom. in 6.* b *Contigua, ſeria* c *C. ſi ſent. de ſenten. excom. in 6.* d *C. ſi ſenten. §. cum vero. de ſent. excom. in 6.* e *C. reſponſo noſtro. extr. de ſenten. excom.* f *C. ... fin. de ſenten. excommun. in 6.* g *Ca. quoniam ... de ſent. excom. in 6.*

poſi-